לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה יג.

מהנה לא כ"ש. והא מהנה הוא שהמנוונין שבתוכן קומרי מעות של כומרים הן ה)מי נמי הוא יהיב ליה לנעבד (ו) המעות מסחורתו שעושה שם ומטיא להו הנאה אבל שאינן מעוטרות לאו דכומרים הן: **נהנה.** מן הרית של עשבים או של בשמים: **מהנה.** נותן מכס: **מן הארכובה ולמטה.** אבל עיקור שמתרפא בו אסור לעשות כן בידים בהנאה ואע"פ שהיא אסורה בהנאה: **וכופה.** שטרות: **ומעלה בערכאות שלהן.** מקום גדוליהן ופופטייהן ומעלה שטרותיו לפניהם למתוס ואף על פי שכבוד ותפארת היא להם ואיכא למימר לחזיל ומודה: **שהוא כמגיל מידם.** שמתוך כך יהיו לו עדים ומסייעין (ז) להגיל מן העוורין: **כיס הפרס.** שדה שנמכרת בה קבר ומשו מכמיס עד מאה אמות דגלגל ממכרשה את כמיתי העצמות ושמא יעבור על עצם כשעורה ויטיטנו: **לגידן.** לחולה לארך ולרך העמיס מעמת מדלכנן כמיס הפרס: **ואמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי.** ומדאיירי (ח) ר' יוחנן ש"מ שמיעא ליה לר' יוחנן הך מתני' ולוקמין מהן בהמה פליגא לדלרבי נתן: **דשקלי מיניה מיכסא.** מן הלוקח ומגלא מהנה: **ואם סוסיכם פעקר.** ביהוסע כתיב. אלמא מוחר לרדותן בכך: **ואין מחרימין.** קסבר סתם חרמים לנדן הבית דפלוגתא היא [בערכין] (דף כח:) וכיון דהשתא ליכא בית המקדש אתי כהו לידי תקלה דמתהני מהקדש ומעילה (ט): נועל

אבל מהנה שרי. ואע"מ נקמן פרק כל הגלמים (דף מז:) גבי מי שהיה כותלו סמוך לעבודת כוכבים ונפל אסור לבנותו ופריך והא קא שבק ריוחא לעבודת כוכבים ומאי פירכא הא אמרינן הכא דמהנה מותר וי"ל דהתם איכא הנאה יתירא ונראה כנותן מקום לעבודת כוכבים ור"מ פירש דולמי כל מהנה אסור לבד מהכא מפני שיש באותה הנאה דזיון לעבודת כוכבים שפורע המכס לפי שאינו מחזיק העבודת כוכבים כל כך שיעשה העבודה בראשו[1]: **ק"ו** נהנה **אסור מהנה לא כ"ש.** כתב רבינו ברוך דאותו יריד שהכומרים של עבודת כוכבים נוקמים בו מכס מן המכר מיד אם אותו מכס הוא לבנין עבודת כוכבים והעובד כוכבים מפרש קא בסכום כך וכך ועוד פשוט לבנין עבודת כוכבים אסור דמהנה אסור כר' יוחנן ואף אם לא הזכיר לו לבנין עבודת כוכבים אלא אחר שפירש לו הסכום אמר לו ועוד פשוט נראה דאסור כי מה שלא הזכיר לבנין עבודת כוכבים מפני ישראל הוא מניח ומ"מ אם לא היה מפני הבנין היה נותן לו בסכום הראשון ומגלא הפשוט יולא מכים הישראל לבנין עבודת כוכבים והר"ר משה מקולי כתב בספרו כי אם אמר סתמא ועוד פשוט יכול להיות דמותר דשמא יתנו לענייי עובדי כוכבים:

יניח נמצא נהנה. פ"ה יניח העטרה בראשו ומגלא נהנה מן הרית ואע"פ שמניחין לו את המכס ואינה אינו נקרא נהנה מעבודת כוכבים כיון שהמעות שלו: **מעות** וכלי מתכות יולאיכם לים המלח. לכאורה משמע דהני מעות אינם אסורים אלא מטעם קנס דומיא דפירות ושאר דברים אבל אינם אסורים מטעם משום דמי עבודת כוכבים ומימה דלקמן (דף נג.) גבי ישראל ההולך ליריד משמע דמעות הנמצאות בידו אינם אסורין מטעם קנסא דמשא ומתן אלא מטעם דאמרי' עבודת כוכבים זמין כך הקשה הר"ר אלחנן ומיכן ר"י להתם ה"ק (ד) בחזרה אסור אפי' ליאא ולימן עמו משום משא דמי עבודת כוכבים כיון דהכן ודאי דמי עבודת כוכבים בידו דאי גנימא זמין הכא הוה מזכין ליה אבל הכא לא מיירי (ה) אלא בנמצא שם וקנם דקנסינן ליה משום דנשא ונתן ביום איד עבודת כוכבים ולהכי אין לאסור המעות אלא לדידיה דעבד איסורא ואפילו לרבי יוחנן דאמר נשא ונתן אסור מיהו ליאא ולימן עמו שרי ולא מיישינן שמא יאא ויתן באותן המעות דכולי האי לא קנסו: **מנשר** פרסותיה מן הארכובה ולמטה. פירש הקונטרס דעיקור של טרפה אסור ולא נהירא כדפרישית לעיל (דף יא. ד"ה עיקור) גבי עוקרין על המלכים אלא ה"ק דיו בכך ויכול להיות שמותרת בהנאה ואע"ג דמעות ופירות וכל איגך אסורין בהנאה מ"מ גבי בהמה יכול להיות דמגי בקנסא דעיקור:

ללמוד תורה ולישא אשה. פירוש ודעתו לחזור לא"י דאילו אין דעתו לחזור אמר בכתובות פ"ב (דף קיא.) אחיו של זה נשא (אשה) [עבודת כוכבים] ומת ברוח המקום שהרגו וזה ירד אחריו לחולה לארץ ודוקא בהנך מלות שהן משובות ללמוד תורה שגדול תלמוד תורה שמביא לידי מעשה ואשה נמי דכתיב (יבמות מה) לא תהו בראה אבל לשאר מלות לא והכי משמע פ"ד דמגילה (דף מ.) אבל א) בשאלמות דרב אחא[2] מפורש הכי דקילי וכ"ש לשאר מלות שהם משובות: **אמר** אביי אמר קרא את סוסיהם תעקר. הקשה הר"ר אלחנן (וש"ם) למ"ד (שבת קכח:) לער בעלי חיים דאוריתא מאי ראיה מייתי מיהושע ולמא שאני התם דעל פי הדבור הוה אבל הכא בנקם דרבנן אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה וי"ל דולאי שיש כח ביד לעקור היכא דנראה טעם קצת לעקור כדמוכח פרק האשה רבה (יבמות דף פט.) גבי משיאין האשה על פי עד אחד (ועי' תוס' כ"מ לב: ד"ה מדברי תוס' לעיל יא. ד"ה עוקרין): **אין** מקדישין בומן הזה. ונעגמא משום דלא ליתי לידי תקלה ומהאי טעמא בטלי מעשר בהמה בזמן הזה כדאיתא פ"ב דבכורות (דף נג. ושם) והקשה ר"מ מהא דאמרינן פרק בתרא (שבת דף נד: ושם) תריסר אלפי עיגלי הוה מעשר ר"א בן עזריה מעדרו כל שנה ור"א לאחר חורבן הוה כשבא לכלל מלות דהא בן י"ח שנה בלבד היה כשמינוהו נשיא ומינוהו תחת ר"ג ולכל הפחות ר"ג היה נשיא שני שנים קודם לר"א מדקאמר אשתקד בר"ה לעריה ורבן יוחנן בן זכאי שהיה נשיא קודם ר"ג משכה נשיאותו עד לאחר חורבן כדתנן (ר"ה דף כט.) משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי ש"ב לא היה יכול ר"א להיות בר מלוה עד לאחר חורבן ולריך לומר כי אפוטרופוס היה לו שהיה מעשר עבורו אי נמי לא נתבטלו מיד עד לאחר חורבן כמה שנים (עי' תוס' שבת נד: ד"ה הוה): **אין** מחרימין. פירש הקונטרס דסתם חרמין לנדן הבית ויפה כוון דלמ"ד סתם חרמין להכנים ליכא למיחש לתקלה שיכול ליתנו להכנים מיד כדאמרינן בערכין (דף כט.) אמר עולא אי הואי התם הואי יהיבנא כולהו להכנים: **ואם** הקדיש והחרים והעריך בהמה תיעקר. מימה דאמרינן בערכין סוף פרק המקדיש שדה (דף כט. ושם) ההוא גברא דאחרימינהו לנכסיה אמא לקמיה דרב יהודה אמר ליה שקול ד' זוזי ושדי בנהרא ונשמרו לך אלמא אית להו תקנה ופירש ר"ת דשאני התם דמקרקעי היא שהן קיימות לעולם ואין יכולין לבטותם אי לא עבוד הכי רבנן תקנה אתי לידי תקלה לעולם ויכול להיות שאף למטלטלין עלתה התקנה לפי שהוקדשו ביחד עם הקרקעות [ועיין תוספות יומא דף סו. ד"ה פירות ותוספות ערכין דף כט. ד"ה שקול ותוספות כתובות דף נג. ד"ה ואין]:

אבל מהנה שרי ורבי יוחנן אמר אפילו מעוטרות בפירות נמי אסור ק"ו נהנה אסור [1]מהנה לא כ"ש מיתיבי רבי נתן אומר יום שעבודת כוכבים מנחת בו את המכס מכריזין ואומרים כל מי שנוטל עטרה ויניח בראשו ובראש חמורו לכבוד עבודת כוכבים יניח לו את המכס ואם לאו אל יניח לו את המכס יהודי שנמצא שם מה יעשה יניח נמצא נהנה לא יניח נמצא מהנה מבאן אמרו [2]הנושא ונותן בשוק של עבודת כוכבים בהמה תיעקר פירות בסות וכלים ירקבו מעות וכלי מתכות יוליכם לים המלח [3]ואיזהו עיקור [4]המנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה קתני מיהת יניח נמצא נהנה מנמצא נהנה לא יניח [5]מהנה אמר רב משרשיא בריה דרב אידי קסבר רשב"ל פליגי רבנן עליה דרבי נתן ואנא דאמרי כרבנן דפליגי עליה ור' יוחנן סבר לא פליגי ולא פליגי והא תניא [6]הולכין ליריד של עובדי כוכבים ולוקחין מהם בהמה עבדים ושפחות בתים ושדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מידם ואם היה כהן [7]מטמא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהם ומטמא נמי בבית הפרס דרבנן ומטמא ללמוד תורה ולישא אשה א"ר יהודה אימתי בזמן שאינו מוצא ללמוד תורה בארץ ישראל בטהרה אבל בזמן שמוצא לא יטמא רבי יוסי אומר אף בזמן שמוצא ללמוד תורה בארץ יצא ויטמא לפי שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד ומעשה ביוסף הכהן שיצא אחר רבו לצידן. ואמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי. קתני מיהת הולכין ליריד של עובדי כוכבים ולוקחין מהן בהמה וכו' אלמא פליגי ופריק רב יוחנן לעולם לא פליגי והא דרבי נתן בלוקח מן התגר דשקלי מיניה מכסא והא דקתני מ) דליתי מהני לעבודת כוכבים: ומקשי' אהא רתניא בהמה תעקר והא איכא צער בעלי חיים ופרקי' שאני הכא דרחמנא [אמר] (דכתיב) את סוסיהם תעקר. איזהו עיקור מנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה ומקשי' אהא דתניא בהמה תעקר והא איכא צער בעלי חיים ופרקי' שאני הכא דרחמנא [אמר] (דכתיב) את סוסיהם תעקר. איזהו עיקור מנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה. ואין מחרימין. קסבר סתם חרמין לנדן הבית ופלוגתא היא בסתם הקדש לנדן הבית ואין להן תקנה (יומא סז.). תניא כל חרם קדש קדשים וגו' (בכורות נג.). תיעקר. דלא ליתי כה לידי תקלה (שם) דאין לנו על מה להקריב ונריך לשרוי עד שיומם ואתי ביה לידי תקלה דנהיה ועבודה לו שוחטנו כלא חוס (שם).

מ) נראה דחסר כאן וכ"ל ויכא דקתני דליקחין מהן בהמה בלוקח מבפר"ב דלא שקלי מיניה מכסא דליתא מהני לעבודת כוכבים.

מסורת הש"ס

מ) [נמיל יא.], ב) [תו"ר יא. פירוכין מח.], ג) [שמחות פ"ד הכ"ה ע"ש], ד) יומא סו. שקלים פ"ם ה"ד בכורות נב. ה) [נ"ל מ"כ. לחם הפרים], ו) [ומעיל. רש"ש], ז) [נע"ע תוס' שבת סב. ד"ה אסור לנטמו], ח) [ערכין מאור סימן קנ.], ט) [נ"ל בהמה].

תורה אור השלם

1. וְאֹמַר יְיָ אֶל יְהוֹשֻׁעַ אַל תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי מָחָר בָּעֵת הַזֹּאת אֲנֹכִי נֹתֵן אֹתָם חֲלָלִים לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת סוּסֵיהֶם תְּעַקֵּר וְאֶת מַרְכְּבֹתֵיהֶם תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ:

יהושע יא ו

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אבל וכו' ומאי ש"ר כא. לא ידעתי מלי קושיא הא ר"ל הוא לאמר הכי מהנה מותר אבל ר"י אמר מהנה לכ"ש והכי קי"ל א"כ מאי דוחקא לומר דפירכא הכ"ש הוא לפי הכלכה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מהנה וכו' יכיל ליה לנעבד הנאות המעות: (ב) ר"ה שהוא כמגיל וכו' ומסייעין אותו להגילו מן העוורין: (ג) ר"ה ור"י יוחנן וכו' ומנאיירי בה ר' יוחנן: (ד) תוס' ד"ה מעות וכו' בחזרה אסור אפילו ליאא. ר"ב פי' ואל"ל דהמעות עצמן אסורים משום קנס: (ה) בא"ר אלא בנמצא שם. ר"ב פי' אלא הכי לשם אלא שנמצא לשם אף קודם הירידי כגון שדר שם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תו"ה לגמרא מוכח כו' אבל בשאלמות דר' אחא. ר"ב יעו"ש פ' אמור דף לב ע"א בד"ה כרם וכו' ובשאילתא שלוח אות קיא דף לא ע"א תו"ק הישר:

מוסף רש"י

המנשר פרסותיה. מפיר ופוחכן פרסות שני רגליה (לעיל יא.). מן הארכובה ולמטה. אבל מן הארכובה ולמעלה עריפה (שם). ליריד. יומא בשוק (תו"ק יא.) שוק הנקבע ליום מן של עובדי כוכבים (עובדין מז.). ולוקחין מהם בהמה עבדים ושפחות. מפני שמבניען לקדושה (שם). בתים ושדות וכרמים. מפני שמתעשין, אי נמי משום ישוב ארץ ישראל (שם). ומעלה. הטפר, בערכאות שלהן. לפני ד"יהן לחתום ואע"פ שהוא חשיבות להן ואיכא למיחש דלמא אתי ומודו אפילו הכי שרי (שם). שהוא כמציל מידם. שלא יחזור העכו"ם ויערער על המכירה (שם), אי: לקיימן בחתימתן, דסיון דהשתא הוא דמשכח להו ולוחמא אחריני לא, שרי (מו"ק יא.). אין מקדישין. שום דבר, שמתם הקדש לנדן הבית ואין להן תקנה (יומא סז.). ואין מחרימין. קסבר סתם חרמין לנדן הבית ופלוגתא היא בסתם הקדש לנדן הבית (שם), דחרם הוי קדש כהקדש, דכתיב כל חרם קדש קדשים וגו' (בכורות נג.). תיעקר. דלא ליתי כה לידי תקלה (שם) דאין

עין משפט נר מצוה

נ) א ב ג ד מי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הלכה יב יג יד (טור) סמג לאוין רלו טור וש"ע י"ד סימן קמט סעיף ג וכנ"ל אלפס בכורות פרק ה (וכנ"ל אלפס שם):

נא ה ו ז ח מי' פ"ג מהל' אבל הלכה יד סמג לאוין רלג טוש"ע י"ד סימן שמב סעיף ה (וכנ"ל אלפס שם):

נב ט מי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הלי יד סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סימן קמט סעיף ג:

נג י מי' פ"ם מהלכות ערכין הלכה מ סמג עשין קלב:

רבינו חננאל

מוחרות: [נמ'] ורבי יוחנן אמר מעוטרות בוורד ובהרס אסורות קל וחומר אם הן מעוטרות בפירות. דוה הנהנה מן הריח אסור המהנה לעבודת כוכבים שקנה מן הפירות לא כל שכן שאסור. מיתיבי רבי נתן אומר יום שעבודת כוכבים מנחת בו המכס מכרזין ואומרים כל מי שיטול עטרה ויניחה בראשו ובראש חמורו יניחו לו המכס יהודי הנמצא שם מה יעשה יניח נמצא נהנה המכס לא יניח אלא יעקר העבודת כוכבים מיכן אמרו הנושא והנותן בשדיר של עבודת כוכבים אם קנה בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ירקבו מעות וכלי מתכות יולילום לים המלח איזהו הוא עיקור מנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה קתני מיהת יניח נמצא מהנה. קשיא לרש לקיש דאמר מעוטרות בוורד ובהרס בלבד הוא דאסורין שנהנה מהן אבל מעוטרות בפירות אע"ג שמהנה מותר ופריק רב שישא בריה דרב אידי קסבר ריש לקיש פליגי רבנן עליה דרבי נתן והוא דאמר כרבנן. ומקשי' מכלל דר' יוחנן סבר רבנן לא פליגי על ר' נתן והתניא הולכין לייריד של עובדי כוכבים ולוקחין מהן בהמה עבדים ושפחות בתים שדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאותיהן מפני שהוא כמציל מידם ואם היה כהן מטמא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהן ומטמא נמי בבית הפרס דרבנן ומטמא ללמוד תורה ולישא אשה א"ר יהודה אימתי בזמן שאינו מוצא ללמוד תורה בארץ ישראל בטהרה אבל בזמן שמוצא לא יטמא רבי יוסי אומר אף בזמן שמוצא ללמוד תורה בארץ יצא ויטמא לפי שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד ומעשה ביוסף הכהן שיצא אחר רבו לצידן. ואמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי. קתני מיהת הולכין ליריד של עובדי כוכבים ולוקחין מהן בהמה וכו' אלמא פליגי ופריק רבי יוחנן לעולם לא פליגי והא דרבי נתן בלוקח מן התגר דשקלי מיניה מכסא והא דקתני מ) דליתי מהני לעבודת כוכבים: ומקשי' אהא דתניא בהמה תעקר והא איכא צער בעלי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com